

Тетяна Дубас,

заввідділу, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОБМІНІВ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

У статті розглянуто питання науково-методичного забезпечення видавничої діяльності наукової бібліотеки в сучасних умовах, висвітлено особливості видавничої діяльності Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Наголошено на необхідності узгодження формату вітчизняних галузевих періодичних наукових видань з вимогами наукових видань, представлених у світових наукометричних базах даних. Зокрема акцентовано увагу на доцільності розробки методичних рекомендацій щодо підготовки та редагування пристатейних бібліографічних списків у публікаціях для видань, що індексуються в наукометричних базах даних.

Ключові слова: видавнича діяльність, методична робота, наукова бібліотека, наукометричні бази даних, пристатейні бібліографічні списки, інформатизація.

Інформація та обмін інформацією, на думку відомого європейського соціолога М. Кастельса, супроводжували розвиток цивілізації впродовж усієї історії людства і мали критичну важливість в усіх суспільствах. Сучасне «інформаційне суспільство», яке сьогодні формується, будується таким чином, що «генерування, обробка і передача інформації стали фундаментальними джерелами продуктивності і влади» [9, с. 42–43]. М. Кастельс визначає інформаційну епоху як історичний період, у якому різні типи людських спільнот здійснюють свою діяльність у технологічній парадигмі, що ґрунтується, зокрема, на інформаційно-комунікаційних технологіях.

Інформатизація сучасного українського суспільства спрямована на створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб споживачів (читачів, користувачів) за допомогою використання інформаційних ресурсів. Для інформаційного суспільства характерна оптимізація інформаційних електронних ресурсів. Зростаючі обсяги інформаційних

ресурсів актуалізують проблему навігації в інформаційному середовищі. Інформатизація, як визначальна умова переходу до інформаційного суспільства, істотно трансформує традиційні бібліотечні процеси й уявлення про бібліотеку як таку. У наш час діяльність наукових бібліотек характеризується поглибленням інтеграції в інформаційне електронне середовище. Електронні ресурси стають невід’ємною складовою сучасної інформаційної інфраструктури українського суспільства.

Активізації процесу інформатизації суспільства та створення інформаційно-технологічного середовища сприяли Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 1997 р. “Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин”» від 21.07.1997 р. № 663/97 [14] і Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР «Про Національну програму інформатизації» [13], що визначають загальні принципи державної політики у сфері інформатизації суспільства, а також пріоритети розвитку галузей економіки, соціальної сфери, науки, освіти, культури. У цьому контексті бібліотеки модернізують традиційну бібліотечно-бібліографічну діяльність, розвивають і вдосконалюють видавничу діяльність.

У видавничій діяльності наукової бібліотеки нині спостерігається зростання темпів збільшення кількості електронних продуктів, друкованих видань, що посилюють роль бібліотеки як суб’єкта інформаційних відносин. Формується нова модель наукової бібліотеки, коли вона стає і виготовлювачем, і видавцем. Сьогодні наукові бібліотеки активно розвивають власну видавничу діяльність.

«Досліджуючи науково-видавничу справу Національної академії наук України й аналізуючи розвиток сфери видання наукових журналів в Україні та світі, наша група науково-методичного забезпечення видавничої діяльності НАН України дійшла висновку, що академічні журнали готові сьогодні вийти на якісно новий щабель. А саме: забезпечити, попри деякі недоліки вітчизняного законодавства в царині інтелектуальної власності, коректне спілкування з авторами і засади захисту авторського права; створювати сучасні традиційні (паперові) версії видань та їхні електронні відповідники із застосуванням найсучасніших інструментів (профілів авторів, унікальних кодів статей тощо). Наші електронні ресурси переважно відповідають світовим вимогам і придатні до опрацю-

вання різноманітними пошуковими системами і базами даних», – наголошує А. Радченко, кандидат геологічних наук, заступник директора з питань наукової та видавничої діяльності ВД «Академперіодика» НАН України [15, с. 22]. У її дослідженні, зокрема, обґрунтовано необхідність осучаснення вимог до вітчизняної періодики шляхом наближення до світових критеріїв оцінювання, запроваджених провідними виданнями, що включені до світових наукометричних баз.

В умовах розвитку електронних технологій поліпшилась якість бібліотечних видань, активно впроваджується підготовка та випуск електронних видань. Нині на високому рівні здійснюється видавнича діяльність Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ). Жанрово-видова палітра бібліотечних видань широка, щорічно на видавничо-поліграфічній базі НБУВ видаються колективні та індивідуальні монографії, збірники документів і матеріалів, збірники наукових праць, бібліографічні, довідкові, науково-інформаційні видання, науково-методичні видання; журнали: науково-теоретичний та практичний, реферативний, інформаційно-аналітичний.

Здійснюючи дослідження за науково-дослідними темами, НБУВ розробила та впровадила методичні та технологічні підходи, спрямовані на підвищення ефективності використання електронних інформаційних технологій у забезпеченні доступу до вітчизняних і зарубіжних ресурсів; активізацію участі сучасних бібліотек у соціальних інформаційних комунікаціях; запропонувала шляхи вдосконалення інформаційно-аналітичної діяльності сучасних бібліотек. На базі спеціального веб-сайту інформаційно-аналітичних підрозділів науково-інформаційного порталу НБУВ розгорнув роботу Центр дослідження соціальних комунікацій [11]. На сайті центру (URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>) в розділі «Інформаційно-аналітичні проекти» представлено ряд інформаційно-аналітичних та інформаційно-бібліографічних бюлетенів, що видає бібліотека. НБУВ розробила систему спеціальних видань, спрямованих на розкриття змісту, висвітлення головних тем, актуальних для нашого суспільства. Так, до прикладу, на сьогодні найбільш затребуваними в середовищі користувачів інформаційно-аналітичних підрозділів НБУВ є такі видання:

- «Стратегія – 2020»: практика суспільних перетворень
- «Стратегія – 2020»: інформаційні технології в державному управлінні

• Ініціативи Президента України Петра Порошенка (шляхи реформування)

• Ініціативи Президента України Петра Порошенка (електронне урядування)

- Резонанс
- Україна: події, факти, коментарі
- Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки
- Безпека підприємництва
- Конституційна Асамблея: політико-правові аспекти діяльності
- Економічна діяльність: нові орієнтири і ризики
- Громадська думка про правотворення
- Конституційний процес в Україні: політико-правові аспекти
- Шляхи розвитку української науки
- Україна у відгуках зарубіжної преси
- Вітчизняна наука в національному інфопросторі.

У процесі розвитку цього напрямку роботи авторами відпрацьовуються нові методи подачі матеріалу. Характерні особливості інформаційних бюлетенів: стислість, лаконічність, велика кількість посилань. Тематична спрямованість відповідає найважливішим напрямкам розвитку суспільства.

Важливе місце в бібліотечній діяльності посідає методична робота. Реалізацію цієї функції в НБУВ забезпечує Інститут бібліотекознавства, який «є координаційним науково-дослідним та науково-методичним центром НБУВ, бібліотечно-інформаційної системи НАН України у галузі бібліотекознавства та бібліотечно-інформаційної діяльності. Інститут розробляє теоретико-методологічні та прикладні засади розвитку бібліотечної справи і бібліотекознавства, організує спеціалізований фонд як базову основу проведення науково-дослідної роботи у галузі бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаєзнавства і суміжних галузей, створює довідково-пошуковий апарат, надає можливість користування спеціалізованими інформаційними ресурсами Інституту» [8].

Видавнича діяльність спрямована у тому числі на науково-методичне забезпечення бібліотечно-інформаційної роботи НБУВ і бібліотечно-інформаційних підрозділів системи НАН України. Останнім часом розвивається видавнича діяльність науково-методичних відділів. Вони

здійснюють підготовку методичних порад, консультацій, методико-бібліографічних матеріалів, організаційно-правових документів, що регламентують основні напрями роботи НБУВ та її структурних підрозділів. Відділ теорії і методології бібліотечної справи, структурний підрозділ Інституту бібліотекознавства НБУВ, організовує та здійснює науково-методичне та науково-технологічне забезпечення основних напрямів бібліотечно-інформаційної діяльності НБУВ, надає науково-методичну, консультаційну та практичну допомогу підрозділам НБУВ, бібліотечно-інформаційним установам України з питань організації бібліотечно-інформаційної роботи. Науково-методична робота сконцентрована на науково-технологічному забезпеченні бібліотечно-інформаційної діяльності; розробленні інструктивно-методичних матеріалів з різних аспектів діяльності наукових бібліотек; координації розроблення і впровадження нових бібліотечних технологій, підготовки організаційно-технологічної документації [18]. Відділ з охорони інтелектуальної власності, зокрема, організовує та забезпечує методичне керівництво проведенням наукових досліджень підрозділами-виконавцями НДР з метою виявлення та ідентифікації об'єктів права інтелектуальної власності (ОПВ) [19].

Отже, фахівці, які займаються методичною роботою в науковій бібліотеці, мають забезпечувати оперативне реагування на зміни в бібліотечній галузі, видавничій справі, підтримку розвитку науки тощо. Науково-методичне забезпечення діяльності відділів НБУВ є одним із пріоритетних напрямів бібліотечно-інформаційної діяльності бібліотеки. До прикладу, 2015 р. підготовлено та затверджено вченою радою НБУВ низку інструктивно-методичних документів: путівник «Каталоги Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», видання «Світові наукові інформаційні ресурси у забезпеченні інформаційно-знанневих потреб користувачів наукової бібліотеки», посібник «Корпоративна бібліотечна база знань», «Методичні рекомендації щодо списання бібліотечних фондів науковими установами НАН України», «Інструкція з ведення бази даних “Наукова періодика України”», «Інструкція оператора з ведення бази даних «Послуги читальних залів»», «Інструкція про порядок віддаленого запису користувачів до НБУВ», «Електронний облік обслуговування у читальному залі ВДБО», «Створення бібліографічних записів зведеного опису періодичних

і продовжуваних видань електронного каталогу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», «Створення авторитетних записів найменувань організацій (“Колективний автор”)» тощо [7].

Сучасна методична практика відрізняється багатством змісту, форм, методів, продуктів методичної діяльності. Напрями методичної діяльності, що здійснюються бібліотеками як методичними центрами, залишилися в основному колишніми: аналіз, прогнозування, моніторинг, розробка методик і підготовка методичних матеріалів [1]. Українська дослідниця В. Животовська визначає традиційні форми й методи науково-методичної роботи (здійснення методичного моніторингу, аналіз діяльності та прогнозування розвитку бібліотек, надання консультативно-методичної допомоги, поширення кращого досвіду, розробка і впровадження інноваційних процесів і технологій, підготовка інструктивно-методичних матеріалів) та інноваційні (впровадження нових бібліотечних технологій та сучасних засобів зв'язку, створення нових інформаційних продуктів і послуг та організація доступу до них, реалізація краєзнавчої функції, безперервної бібліотечної освіти, видавничої та науково-дослідної діяльності бібліотеки) [6].

Науково-дослідний структурний підрозділ Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського – відділ інформаційно-комунікаційних технологій, що входить до складу Центру бібліотечних електронних ресурсів і технологій (ЦБЕРТ) НБУВ, у галузі науково-методичної роботи, зокрема, готує інструктивно-методичні та організаційні матеріали для користувачів і співробітників бібліотеки з питань обробки й використання електронних інформаційних ресурсів. Так, у 2015 р. доктор наук із соціальних комунікацій К. Лобузін підготувала пам'ятку редактору наукового фахового видання «Фахові видання НБУВ: міжнародні вимоги до представлення наукових публікацій» [5]. Видання адаптоване до потреб сучасного користувача. У ньому, зокрема, зазначається, що список використаних джерел відповідно до ДСТУ можна оформити сьогодні відповідно до вимог ДАК України автоматично. Ідеться про пристатейну бібліографію References, де, зокрема, список інформаційних джерел повинен бути оформлений відповідно до міжнародних стандартів. Одним з найбільш популярних є стандарт APA (American Psychological Association (APA) Style), коли рік публікації наводиться в круглих дужках після імені автора. Видання опубліковано

на веб-порталі НБУВ. Також зазначимо, що в збірнику «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», починаючи з № 41 за 2015 р., списки використаних джерел у наукових публікаціях оформлюються відповідно до міжнародних стандартів, наводиться список References. У збірнику наукових праць «Українська біографістика = Biographistica Ukrainica», започаткованому Інститутом біографічних досліджень НБУВ 1996 р., з № 12 за 2015 р. у рубриці «До уваги авторів» до правил оформлення публікацій у фахових наукових виданнях внесено зміни відповідно до прийняття нових нормативних актів щодо підготовки та атестації наукових і науково-педагогічних кадрів – розпочато оформлення блоку References. На допомогу авторові опубліковано рекомендації щодо оформлення списку літератури References, наводяться зразки оформлення цитувань у стилі APA.

«У 2011–2013 рр. фахівці новоствореного Інституту науково-методичного забезпечення бібліотечно-інформаційної роботи виконували комплексне дослідження у межах НДР «Підвищення ефективності інформаційної діяльності наукової бібліотеки». Тема вбачається актуальною та важливою, а розроблення багатьох її аспектів дає змогу визначити шляхи інтенсифікації цього виду діяльності, впровадити нові форми БІД у практику роботи наукових бібліотек України, використати систему нових показників ефективності інформаційної діяльності як сучасний метод управління бібліотечною справою країни», – зазначає доктор наук із соціальних комунікацій О. Воскобойнікова-Гузєва [3, с. 96].

Враховуючи ті зміни, що висувають сьогодні зарубіжні аналітичні інформаційні системи (системи цитування), а також те, що більшість щорічних наукових публікацій бібліотеки залишаються маловідомими світовій науковій спільноті, треба спрямувати зусилля на підготовку (редагування) та представлення українських наукових періодичних і продовжуваних видань у зарубіжних аналітичних системах. Отже, необхідно забезпечити також методичний супровід у роботі з такими інформаційними продуктами.

У контексті вищезазначеного потребують розробки методичні рекомендації щодо підготовки та редагування пристатейних бібліографічних списків у публікаціях для наукометричних баз даних. Що до вимог до оформлення публікацій у наукометричних базах даних, то вони різняться між собою і пристосувати національні стандарти до вимог

усіх баз даних одночасно неможливо. Однак аналіз подання списків літератури у різних базах даних доводить, що всі списки відрізняються лише знаками пунктуації, тоді як елементи бібліографічного опису і послідовність їх подання залишаються такими самими, як у національному стандарті. Слід також зазначити, що відділ синтезу соціокультурних мережевих ресурсів НЮБ неодноразово надавав консультації щодо оформлення вихідних відомостей у виданнях співробітникам структурних підрозділів НБУВ. До того ж на допомогу науковим співробітникам, працівникам редакцій, видавничих організацій для використання у своїй практичній діяльності розроблено ряд методичних рекомендацій: «Оформлення вихідних відомостей у виданнях», «Інструкція щодо складання бібліографічного запису на автореферати дисертацій», «Знак охорони авторського права у виданнях, які містять твори науки, літератури і мистецтва», «Методичні рекомендації щодо підготовки та редагування бібліографічних посібників у виданнях», «Складання та оформлення макета анотованої каталожної картки у виданнях» та ін. [4]. Тому назріла необхідність складання фахівцями в галузі науково-методичної роботи бібліотеки на основі положень стандартів власних методичних рекомендацій на допомогу авторам наукових публікацій, а саме щодо підготовки та редагування пристатейних бібліографічних списків у публікаціях для видань, що індексуються світовими наукометричними базами.

Варто також наголосити на доцільності використання вітчизняними науковцями цифрового ідентифікатора об'єкта (англ. DOI) для наукових публікацій.

Як зазначає О. Вакаренко, кандидат біологічних наук, директор Видавничого дому «Академперіодика» НАН України, «упровадження цифрових ідентифікаторів DOI буде мати найбільший ефект, якщо в журналах пристатейні списки посилань будуть оформлювати відповідно до вимог світових наукометричних баз та з наведенням DOI цитованого джерела. Правильний опис використовуваних джерел у списках літератури є запорукою того, що цитована публікація буде врахована під час оцінювання наукової діяльності її авторів. На сторінках 91–94 даного збірника [Наука України у світовому інформаційному просторі, № 10. – Т. Д.] можна ознайомитися з Правилами оформлення списку літератури (References), транслітерованого у романському алфавіті (латиниця), підготовленими

редакцією журналу «Демографія та соціальна економіка». Ці правила – вірець для кожного наукового видання» [2].

Отже, до важливих заходів, які необхідно здійснити з метою оптимізації функціонування бібліотечного сегмента національного електронного наукового інформаційного простору, належать, зокрема, здійснення систематичної роботи з приведення вітчизняних періодичних наукових видань та їх веб-сайтів і електронних баз-інтеграторів періодики у відповідність зі світовими стандартами науково-видавничої й інформаційної діяльності; сприяння входженню вітчизняних наукових періодичних видань та публікацій українських науковців до широкої мережі світових і регіональних наукометричних баз даних, розвиток бібліометричних та наукометричних досліджень [17, с. 48–49].

На засіданні Президії НАН України 8 лютого 2017 р. було розглянуто результати експертної оцінки системи досліджень та інновацій України, яку здійснила незалежна комісія експертів Європейської комісії за підтримки програми «Горизонт 2020». Головна мета полягала у наданні рекомендацій щодо реформування науково-технічної галузі України, інтеграції вітчизняних вчених у світову наукову спільноту та безпосередньо у європейський науковий простір.

Щодо рекомендацій експертної комісії про необхідність поглиблення інтеграції вітчизняних вчених у світову наукову спільноту та належного представлення здобутків вітчизняної науки у світовому інформаційному просторі Президія НАН запланувала перевірку на відповідність періодичних наукових видань академії вимогам світових наукометричних баз даних, зокрема Scopus та Web of Science. Відділення НАН України мають підготувати й пропозиції щодо заходів, спрямованих на збільшення частки оприлюднення результатів досліджень у періодичних виданнях з визначеним імпаکت-фактором або таких, що входять до Scopus та Web of Science Core Collection, та на збільшення кількості англomовних статей у наукових періодичних виданнях НАН України [12]. Scopus – найбільша у світі бібліографічна і реферативна база даних і наукометрична платформа для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Єдину реферативну базу даних Scopus підтримує компанія Elsevier. До речі, дирекція регіональних програм Elsevier S&T у Росії, Україні та Республіці Білорусь радить під час підготовки видань до реферування у базі даних Scopus користуватися рекомендаціями, підготовленими

членами Експертної ради, зокрема О. Кириловою у статті «Подготовка российских журналов для зарубежной аналитической базы данных Scopus: рекомендации и комментарии» [4].

Справедливою є думка Є. Копанєвої, провідного бібліотекаря НБУВ, щодо недостатньої репрезентації в міжнародних наукометричних базах даних неангломовних видань. «Перспективним вбачається започаткування робіт з формування Українського індексу наукового цитування, – наголошує дослідник. – <...> Першочерговим завданням є розроблення синтаксичного аналізатора бібліографічної інформації. Це спеціалізована програма, яка шляхом виявлення в слабоструктурованому тексті пристатейної бібліографії символів, котрі розділяють елементи опису (–, /, // та ін.), структурує складові бібліографічних записів (автор, назва публікації, вихідні відомості тощо) для наступного пакетного введення до бази даних цитувань» [10].

Як зауважує М. Акіліна, кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник Центру з дослідження проблем розвитку бібліотек в інформаційному суспільстві Російської державної бібліотеки, «в останні роки спостерігається тенденція зростання ступеня науковості методичної діяльності.

До наукової діяльності методистів можна насамперед віднести розробку методик, нормативів, стандартів, регламентів, методичних рекомендацій, підготовку фахових наукових видань та наукових публікацій, проведення наукових заходів; здійснення наукових досліджень. Це найбільш складний інтелектуальний процес методичної роботи» [1, с. 137].

Слід зазначити, що науково-методична діяльність у бібліотечній сфері змінюється відповідно до потреб бібліотечної практики. А позитивні тенденції в розвитку науково-методичної діяльності наукової бібліотеки стримуються низкою чинників, серед яких, зокрема, і дефіцит фахівців, здатних виконувати складні завдання методичної роботи, і низька оплата їхньої праці, що безпосередньо впливає на кінцеві результати діяльності методичної служби, і недостатнє фінансування заходів методичного характеру тощо.

Факт безперечний і недвозначний – методична служба обов'язково потрібна бібліотечній справі. Ця служба з тією чи іншою назвою реально необхідна для більшого сприяння перебудові та інноваційному підходу.

Методична служба не випадково розглядається як органічна частина бібліотечного менеджменту, наголошує Г. Такніашвілі, який провадить активну науково-методологічну роботу в Національній бібліотеці Парламенту Грузії [16]. Йому належать праці науково-методичного характеру з таких питань бібліотечної справи, як бібліотечні стандарти, функції контролю з бібліотечного менеджменту, опис бібліотечних документів, методика систематизації, бібліотечний маркетинг тощо. Дослідник наголошує, що аналіз бібліотечної практики, узагальнення та розробку рекомендацій здійснює тільки методична служба. Це ще раз доводить необхідність зберегти таку службу.

Аналізуючи науково-методичну роботу бібліотеки в контексті її видавничої діяльності в умовах інформатизації, зауважимо, що до безперечних досягнень наукової бібліотеки, зокрема, її функцій як методичного центру слід віднести систематичну активну методичну допомогу бібліотечним працівникам, підготовку й видання для них методичних посібників, інструкцій, методичних рекомендацій тощо, виявлення та поширення передового бібліотечного вітчизняного і зарубіжного досвіду. Нині бібліотечному працівнику, який веде науково-методичну роботу, потрібні якісно нові знання інформаційних технологій, комп'ютерних програм, телекомунікаційних засобів зв'язку, економічних і правових основ, разом із традиційними, а формування сучасного мислення у бібліотечних працівників на сьогодні є одним з першочергових чинників у роботі бібліотеки як науково-інформаційного, методичного центру.

Література

1. Акилина М. И. Научно-методическая деятельность в библиотечной сфере: современные тенденции / М. И. Акилина // Библиотековедение. – 2016. – Т. 1. – № 2. – С. 136–144.
2. Вакаренко О. Концептуальні засади формування сегмента видавничої продукції НАН України в електронному середовищі [Електронний ресурс] / О. Вакаренко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2014. – Вип. 10. – Режим доступу: <http://goo.gl/VEaMXj>. – Назва з екрана.
3. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія / О. В. Воскобойнікова-Гузєва ; НАН України, Нац. б-ка України

ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. Г. І. Ковальчук. – Київ : Академперіодика, 2014. – 362 с.

4. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова» : сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrbook.net/>. – Дата звернення: 17.02.2017. – Назва з екрана.

5. Додаткові матеріали : Фахові видання НБУВ: міжнародні вимоги до представлення наукових публікацій (Пам'ятка редактору наукового фахового видання) [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : сайт. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/626>. – Назва з екрана.

6. *Животовська В.* Науково-методична діяльність бібліотек: традиції, інновації, перспективи / В. Животовська // Бібл. форум України. – 2005. – № 2. – С. 24–27.

7. Звіт про бібліотечно-інформаційну діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за 2015 рік / уклад.: О. Г. Яковенко, С. М. Масловська, Р. В. Поліщук [та ін.] ; відп. ред. Т. П. Павлуша ; упоряд. О. Г. Яковенко. – 2016. – 59 с.: додатки.

8. Інститут бібліотекознавства [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2155>. – Назва з екрана.

9. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. ; под науч. ред. О. И. Шкаратана. – Москва : ГУ-ВШЭ, 2000. – 608 с.

10. *Копанева Є.* Національні індекси наукового цитування / Є. Копанева // Бібл. вісн. – 2012. – № 4. – С. 29–35.

11. Короткий звіт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського про наукову діяльність у 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2126>. – Назва з екрана.

12. Національна академія наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news1/Pages/View.aspx?MessageID=2864>. – 2017. – 17.02.

13. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>. – Назва з екрана.

14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної

інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин» : Указ Президента України від 21.07.1997 р. № 663/97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/663/97>. – Назва з екрана.

15. Радченко А. І. Лезо Оккама: як врятувати вітчизняну наукову періодику [Електронний ресурс] / А. І. Радченко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2016. – № 13. – С. 22–30. – Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.321.022>. – Назва з екрана.

16. Такниашвили Г. Р. Методическая служба в главных библиотеках Грузии: наследственность, современность, новые подходы / Г. Р. Такниашвили // Науч. и техн. б-ки. – 2002. – № 1. – С. 82–89; То же [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gpntb.ru/win/Inter-Events/crimea2001/tom/sec1/Doc19.html> (дата обращения: 22.02.2017).

17. Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горючий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 184 с.

18. Відділ теорії і методології бібліотечної справи Інституту бібліотекознавства [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/117>. – Назва з екрана.

19. Відділ з охорони інтелектуальної власності [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2781>. – Назва з екрана.

References

1. Akilina, M. I. (2016). Nauchno-metodicheskaya deyatel'nost' v biblioteknoi sfere: sovremennyye tendentsii [Scientific and methodological activity in the library sector: current trends]. *Bibliotekovedenie – Library and Information Science*, Vol. 1, no 2, pp. 136–144 [in Russian].

2. Vakarenko, O. (2014). Kontseptualni zasady formuvannia sehmenta vydavnychoi produktsii NAN Ukrainy v elektronnomu seredovyschi [Conceptual principles of forming of segment of publishing products of НАН of Ukraine are in an electronic environment]. *Nauka Ukrainy u svitovomu informatsiinomu prostori – Science of Ukraine is in Outer Informative Space*, issue 10. Retrieved from <http://goo.gl/VEaMXj> [in Ukrainian].

3. Voskoboinikova-Huzieva, O. V. (2014). *Stratehii rozvytku bibliotechno-informatsiinoi sfery Ukrainy: henezys, kontseptsii, modernizatsiia* [Strategy development of library and information sphere of Ukraine: the genesis of the concept of modernization]. NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadsko ho. H. I. Kovalchuk (Ed.). Kyiv: Akadempriodyka. 362 p. [in Ukrainian].

4. Derzhavna naukova ustanova «Knyzhkova palata Ukrainy imeni Ivana Fedorova» : sait – State Scientific Institution "Book Chamber of Ukraine named after Ivan Fedorov": site. – Retrieved from <http://www.ukrbook.net/> (accessed: 17.02.2017) [in Ukrainian].

5. Dodatkovy materialy : Fakhovi vydannia NBUV: mizhnarodni vymohy do predstavlennia naukovykh publikatsii [Professional editions of НБУВ : international requirements to presentation of scientific publications]. *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: sait – V. I. Vernadsky National Library of Ukraine: website*. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/626> [in Ukrainian].

6. Zhyvotovska, V. (2005). Naukovo-metodychna diialnist bibliotek: tradytsii, innovatsii, perspektyvy [Scientific and methodological activities of libraries: traditions, innovation, prospects]. *Bibliotechnyi forum Ukrainy – Library Forum of Ukraine*, no 2, pp. 24–27 [in Ukrainian].

7. Yakovenko, O. H., Maslovska, S. M., Polishchuk, R. V. et al. [Compiler] (2016); *Zvit pro bibliotechno-informatsiinu diialnist Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho za 2015 rik*. T. P. Pavlusha (Ed.); O. H. Yakovenko [Manager]. 2016. 59 p.: dodatky [in Ukrainian].

8. Instytut bibliotekoznavstva [Institute Library]. *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: sait – V. I. Vernadsky National Library of Ukraine: website*. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/2155> [in Ukrainian].

9. Kastels, M. (2000). *Informacionnaia epoha: ekonomika, obshchestvo i kultura* [Information era: economy, society and culture]. Trans. O. Y. Shkaratana (Ed.). Moscow: HU–VShЭ. 608 p. [in Russian].

10. Kopanieva, Ye. (2012). *Natsionalni indeksy naukovooho tsytuvannia* [National indexes of the scientific quoting]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal*, no 4, pp. 29–35 [in Ukrainian].

11. *Korotkyi zvit Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho pro naukovu diialnist u 2014 r.* [Short report of the National Library of Ukraine

named after V. I. Vernadsky about the scientific activity in 2014]. – Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/2126> [in Ukrainian].

12. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy [National Academy of Sciences of Ukraine] Retrieved from <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news1/Pages/View.aspx?MessageID=2864> [in Ukrainian].

13. Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii: Zakon Ukrainy vid 4 liutoho 1998 r. № 74/98–VR. [About the National Program of Informatization: Law of Ukraine dated February 4, 1998 № 74/98-VR]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>. [in Ukrainian].

14. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy «Pro nevidkladni zakhody shchodo vporiadkuvannia systemy zdiisnennia derzhavnoi informatsiinoi polityky ta udoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання informatsiinykh vidnosyn»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17 chervnia 1997 roku № 663/97. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/663/97> [in Ukrainian].

15. Radchenko, A. I. (2016). Lezo Okkama: yak vriatuvaty vitchyznianu naukovu periodyku [Occams blade: how to save the national scientific periodicals]. *Nauka Ukrainy u svitovomu informatsiinomu prostori – Science of Ukraine is in Outer Informative Space*, no 13, pp. 22–30. Retrieved from <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.321.022>. s. 22–30 [in Ukrainian].

16. Takniashvili, G. R. (2002). Metodicheskaya sluzhba v glavnykh bibliotekakh Gruzii: nasledstvennost, sovremennost, novye podkhody [Methodical service is in the main libraries of Georgia: heredity, contemporaneity, new approaches] *Nauchnye i tehnicheckie biblioteki – Scientific and Technical Libraries*, no 1. pp. 82–89; To zhe. Retrieved from <http://www.gpntb.ru/win/Inter-Events/crimea2001/tom/sec1/Doc19.html> [in Russian].

17. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk, V. I. et al. (2013). Informatyzatsiia i modernizatsiia sotsiokulturnoi sfery suspilstva: vzaiemodiia ta rozvytok [Computerization and modernization of social and cultural spheres of society: interaction and development]. Kyiv. 184 p. [in Ukrainian].

18. Viddil teorii i metodolohii bibliotechnoi spravy Instytutu bibliotekoznavstva [Department of Theory and Methodology of Library Affairs of the Institute of Library-Cognition]. *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho : veb-sait – National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky: website*. – Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/117> [in Ukrainian].

19. Viddil z okhorony intelektualnoi vlasnosti [Department for the

Protection of Intellectual Property]. *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho : veb-sait – National Library of Ukraine named after VI Vernadsky: website*. – Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/2781> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.03.2017.

Tetiana Dubas,

Head of Department,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Publishing Activity of the Scientific Library in the Context of the Intensification of Information Exchanges: Methodological Aspects

In the paper issues of scientific and methodical support of publishing activity of the scientific library in modern conditions are considered, features of publishing activity of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine are described. The need to harmonize the format of domestic industry-specific periodical scientific publications and the requirements of scientific publications presented in the world science-based databases was noted. In particular, attention is focused on the advisability of developing guidelines for the preparation and editing of bibliographic lists in publications for publications that are indexed in science-based databases.

It is noted that in the context of the development of the publishing activity of the scientific library, an increase in the growth rates of electronic products, printed publications, which strengthen the role of the library as a subject of information relations is currently present. A new model of the scientific library is being formed, when it becomes both a manufacturer and a publisher. Today scientific libraries are actively developing their own publishing activities.

The work of scientific and methodical departments of the library within the context of publishing activity is highlighted. It is determined that the publishing activity is directed, among other things, to the scientific and methodological support of the library and information work of the NBUV and the library and information divisions of the NAS system.

Keywords: publishing activity, methodical work, scientific library, scientific metrical databases, references bibliographic lists.

Татьяна Дубас,

завотделом, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Издательская деятельность научной библиотеки в контексте интенсификации информационных обменов: методические аспекты

В статье рассмотрены вопросы научно-методического обеспечения издательской деятельности научной библиотеки в современных условиях, освещены особенности издательской деятельности Национальной библиотеки Украины им. В. И. Вернадского. Отмечена необходимость согласования формата отечественных отраслевых периодических научных изданий с требованиями научных изданий, представленных в мировых наукометрических базах данных. В частности акцентировано внимание на целесообразности разработки методических рекомендаций по подготовке и редактированию пристатейных библиографических списков в публикациях для изданий, которые индексируются в наукометрических базах данных.

Отмечается, что в контексте развития издательской деятельности научной библиотеки в настоящее время наблюдается увеличение количества электронных продуктов, печатных изданий, усиливающих роль библиотеки как субъекта информационных отношений. Формируется новая модель научной библиотеки, когда она становится и изготовителем, и издателем. Сегодня научные библиотеки активно развивают собственную издательскую деятельность.

Освещена работа научно-методических отделов библиотеки в контексте издательской деятельности. Определено, что издательская деятельность направлена, в том числе, на научно-методическое обеспечение библиотечно-информационной работы НБУВ и библиотечно-информационных подразделений системы НАН Украины.

Ключевые слова: издательская деятельность, методическая работа, научная библиотека, наукометрические базы данных, пристатейные библиографические списки.